

ективну необхідність у такому курсі і велику зацікавленість студентів. Україна зможе знайти своє місце у світовому екологічному просторі лише спираючись на кваліфіковані і талановиті кадри з високим рівнем екологічної свідомості, з новим екологічно-планетарним мисленням, заснованим на найсучасніших досягненнях інтегрального наукового простору.

БІОЕТИКА ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ

Дупленко Ю.К., Замостьян В.П.

Національний університет «Києво-Могилянська академія», м. Київ, Україна,
тел.: 278-52-30, duk@ukma.kiev.ua

Добро і зло. Оцінка дій і явищ за цим критерієм не може бути однозначною. Те, що шкідливо для індивідуума, може бути корисно групі (популяції). Здавна правила етики диктувала релігія. Мабуть, є фундаментальні причини підтримання релігійних настанов і стосунків у суспільстві в наші дні. Є також якась особливість вищої нервової діяльності, що знаходить місце в мозку і для Бога, і для сучасних наукових знань. Це перегукується з концепцією А. Швейцера (1923). Без сумніву, 10 заповідей складають основний смисл християнської етики, але деякі з них суперечать законам природи. Багато фундаментальних принципів етики у зв'язку з науково-технічним прогресом і новими засадами існування суспільства піддаються перегляду. Так, заповідь «Не убий» після легалізації в ряді держав евтаназії вже не є абсолютною.

Проблеми, розглянуті у славнозвісній книзі Т. Мальтуса (1796) і його висновки, суперечили принципам тогочасної етики. Навіть сьогодні, коли перенаселення Землі уже очевидне і передбачається подальше зростання чисельності її населення, ворогів Мальтуса теж вистачає. Книга Мальтуса поставила під сумнів можливість створення добра для всіх людей. І реальності сьогоднішнього дня свідчать, що Мальтус був правий. Відомо, що людство сьогодні в 10 разів перевищує межу споживання біоресурсів. Складається враження, що зменшення кількості населення в наш час, зокрема в Україні, слід визнавати як позитив. Виникає несподівана теза: основою державної демографічної політики сьогодні повинна стати доплата за ненароджених.

В.Р. Поттер у 1969 р. вводить поняття небезпечних знань. Він стверджує, що знання нагромаджуються значно швидше, ніж мудрість, і це може призвести до непередбачуваних наслідків. Деякі сучасні геронтологи стоять на засадах суто наукового вирішення проблеми безсмертя. Не виключена можливість, що це стане здійсненням в майбутньому. Але хочеться сподіватися, що людство буде керуватися відомим екологічним правилом Барі Комонера: «Природа знає краще».

ПРИНЦИПЫ БИОЭТИКИ В ИССЛЕДОВАНИЯХ СРЕДИ ЛИЦ СТАРШЕГО ВОЗРАСТА

Егеубаева С.А.

Высшая школа общественного здравоохранения,
г. Алматы, Республика Казахстан,
тел.: (+7 727) 249 18 19, ysalta@ksph.kz

Общественное здравоохранение одно из наиболее комплексных и сложных сфер деятельности человека. Принципы биоэтики широко интегрируются с его разделами, начиная с научных исследований и заканчивая национальной политической и экономикой страны. Говоря об исследованиях в общественном здравоохранении, проводимых среди лиц старшего возраста, необходимо учитывать целый ряд принципов биоэтики, которые помогают более тщательно и корректно собирать базу данных по интересующей исследователя информации.

Именно в этом направлении исследований как может быть нигде очень важны принципы «уважение человеческой индивидуальности», «контроля над человеческой жизнью», «культуры, поведения и межличностных отношений», «справедливости» и «распределения ресурсов». При этом, следует помнить, что в отличие от обычных исследований среди взрослого населения, лица старшего поколения более уязвимы как в психологическом, так и в социальном плане. Соблюдение конфиденциальности, правдивости, автономности по отношению к респонденту — одни из самых важных компонентов этического научного исследования. При планировании исследования также важно продумать такие организационные моменты как ценность проводимого исследования и получаемых в результате него данных, климат, в условиях которого будет проводиться исследование, вопросы влияния культуры и политики страны на планируемое исследование, возможность возникновения конфликта интересов и видов компенсаций в их случае.

Другим немаловажным подходом в соблюдении этических принципов в исследованиях среди лиц старшего возраста являются вопросы этического распределения бремени и выгод в проводимом исследовании. Для этого необходимо понимание формальных и материальных принципов справедливости и возможности установления (сохранения) баланса справедливости с другими принципами биоэтики, таких как милосердие, непричинение зла, получение адекватных возможностей от любых причиняемых действий.

Кроме того, важен и такой момент в проводимых исследованиях среди лиц старшего возраста как умение установить грань между понятиями «право на жизнь» и «качество жизни», «право на медицинскую помощь» и «распределение ресурсов» с позиций этики. А также контраст между распределением ресурсов и скрытого или явного их нормирования.

Таким образом, проведение исследований среди лиц старшего возраста, выявление особенностей старения, состояния здоровья, качества жизни и предоставления медико-профилактических и психосоциальных услуг, становится все более актуальным для всех стран мира, поэтому такие исследования должны соответствовать современным требованиям и вестись согласно принципам биоэтики.